

MIEJSCA PAMIĘCI

Katowice – Archikatedra Chrystusa Króla Panteon Górnoszlaski

W recepcji można też kupić bilet na wjazd windą na taras widokowy na dachu Archikatedry.
W pobliżu jest też kawiarenka.

zdjęcie z folderu Panteonu Górnoszlaskiego

PRZESTRZEŃ WPROWADZAJĄCA

„Jest to ziemia wielkiej pracy i wielkiej modlitwy. Jedna z drugą ściśle zespolona w całej tradycji waszego ludu, którego najczęstszym pozdrowieniem są słowa: «Szczęść Boże» – jest to jeden z najwspanialszych skrótów, jakie istnieją we wszystkich językach świata: dwa słowa łączące pamięć o Bogu z odniesieniem do ludzkiej pracy”.

– Ojciec Święty Jan Paweł II, homilia z mszy św. na Jasnej Górze dla pielgrzymów z Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, 1979 r.

Verba docent exempla trahunt – mawiali starożytni – „słowa uczą, przykłady pociągają”. Nie ma lepszego wzorca do naśladowania niż życiorys szlachetnego człowieka. Z nim mamy się porównywać i z jego doświadczeń korzystać. Panteon Górnośląski zawiera bardzo wiele takich biografii. Pokazuje, w jaki sposób mieszkańcy tej ziemi wyznaczyli sobie życiowe cele, jak pokonywali przeciwności i gdzie szukali wsparcia, gdy problemy zdawały się nie do przezwyciężenia. Ich życie to dla nas jednocześnie drogowskaz i ważna wskazówka. Być może nie uda nam się osiągnąć ich wielkości, ale spróbujmy choćby się z nią zmierzyć.

FOTORELACJA Z BUDOWY PANTEONU GÓRNOŚLĄSKIEGO

PRZESTRZEŃ KULTURY

LUX EX SILESIA [ŚWIATŁO ZE ŚLĄSKA]

Wojciech Kilar
Brąz patynowany, autor Tomasz Wenklar, 2019

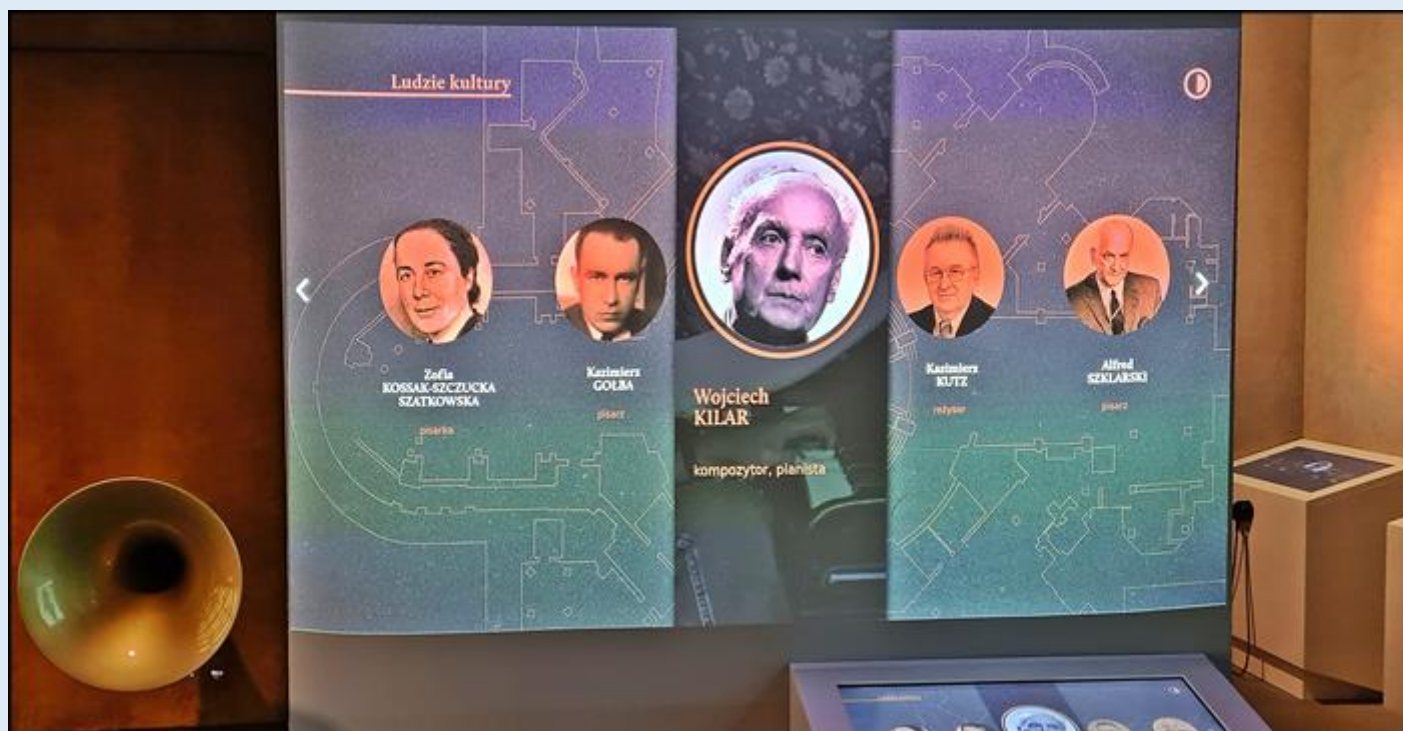
Henryk Miłkołaj Górecki
Tworzywo akrylowe, autor: Tomasz Wenklar, 2022

Henryk Miłkołaj Górecki
Tworzywo akrylowe, autor: Tomasz Wenklar, 2022

PRZESTRZEŃ KULTURY

TWÓRCY KULTURY - MUZYKI

W strefach multimedialnych znajdują się urządzenia, za pomocą których (dotykowo jak w smartfonie) można otwierać i powiększać interesujące nas postaci, można wysłuchać ich biografii, a nawet obejrzeć urywki filmów. Baza informacji jest stale powiększana.

Dla dzieci są też odpowiednie produkcje multimedialne dostosowane do ich wieku.

LUDZIE NAUKI

Szkiełkiem i okiem uczonego

Dopiero po II wojnie światowej powstały na Górnym Śląsku pierwsze uczelnie akademickie. Ale zdolni naukowcy byli tu dużo wcześniej. Wynalazcy, wybitni myśliciele, laureaci szeregu prestiżowych wyróżnień przyczynili się do rozwoju gospodarczego śląskiej ziemi. Znacząco podnieśli też jej cywilizacyjny standard.

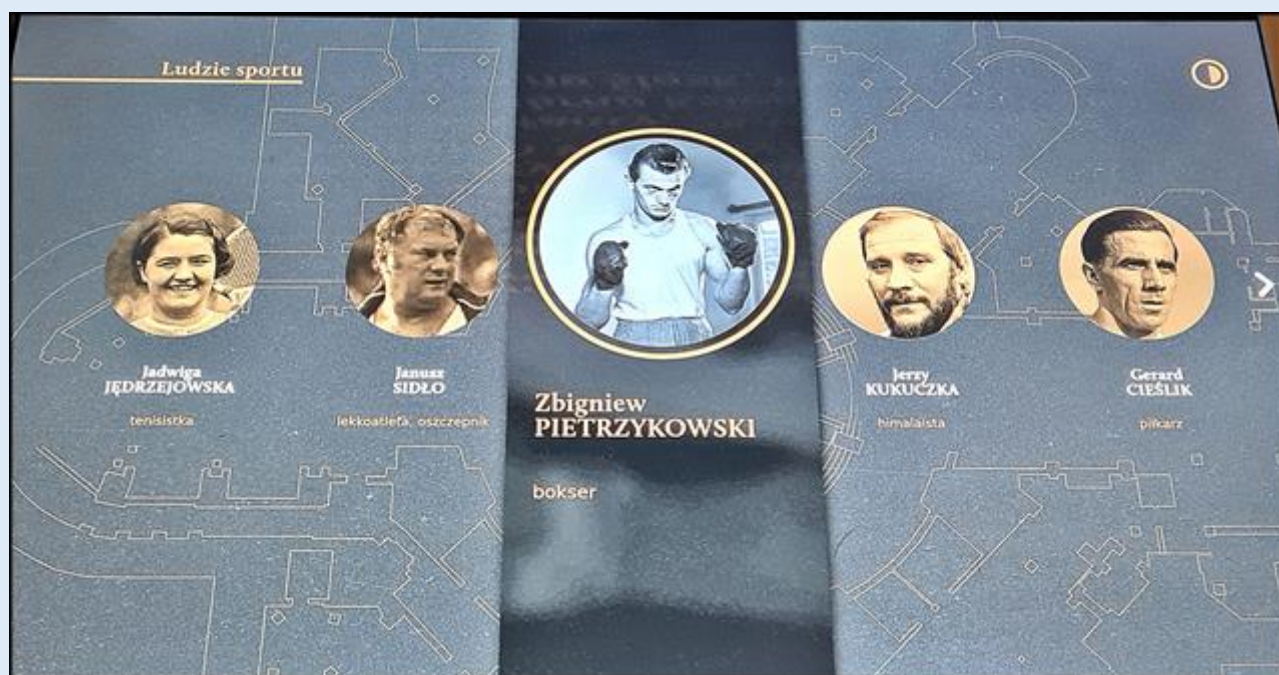
LUDZIE SPORTU

„W zdrowym ciele zdrowy duch,
to hasło Twoje powinno ogarnąć
wszystkich obywateli wolnej
i zjednoczonej Rzeczypospolitej
Polskiej, a urzeczywistnienie
jego dopiero zamieni państwo
nasze na gmach z granitu,
o który rozbiją się nieustające
zakusy naszych wschodnich
i zachodnich wrogów”.

- W. Korfanty, 25-lecie Sokola,
Srebrna Księga Sokolstwa
Polskiego na Śląsk, Bytom 1920 r.

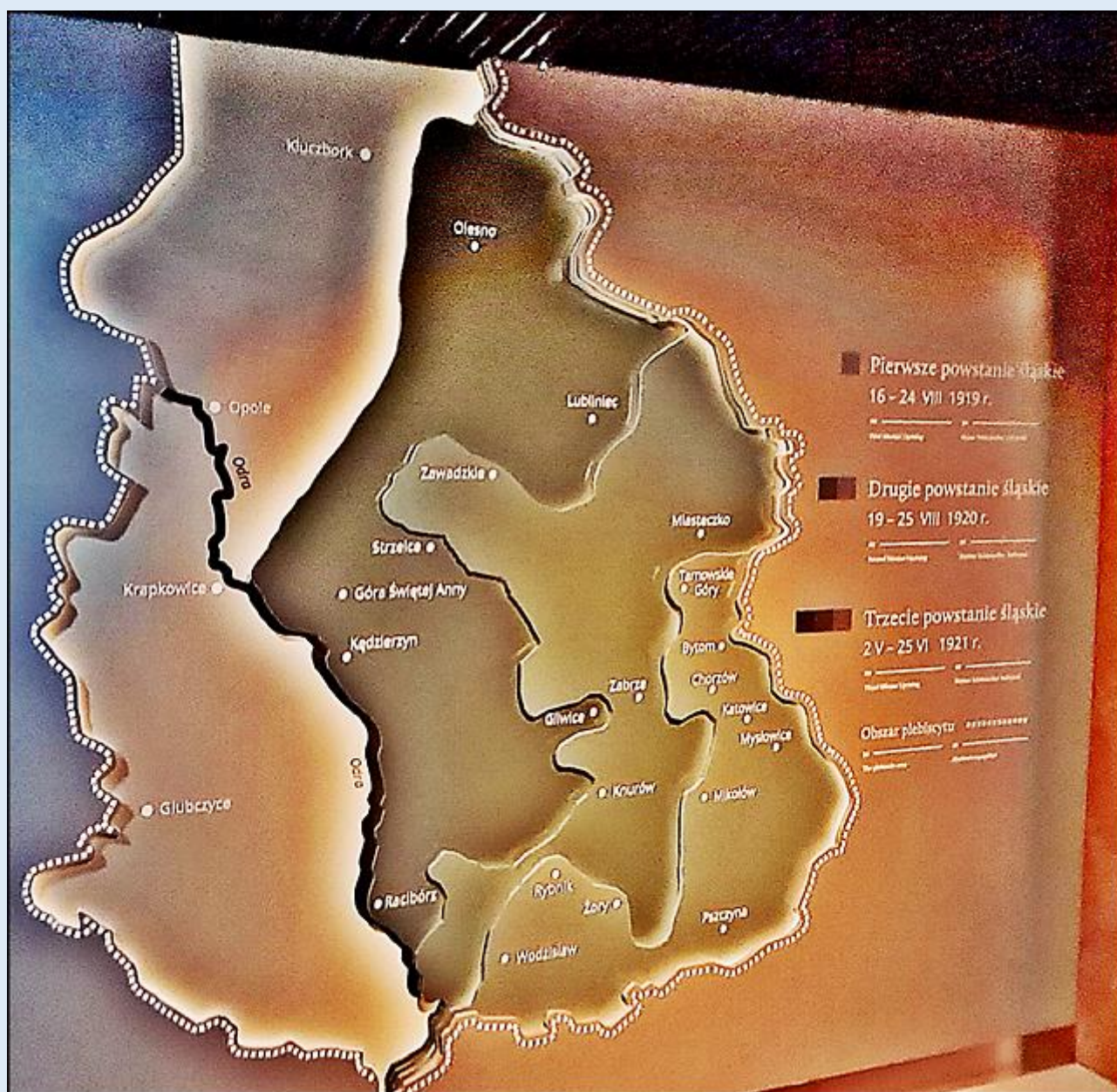
Ludzie sportu pod zabytkowymi reflektorami ze Stadionu Śląskiego

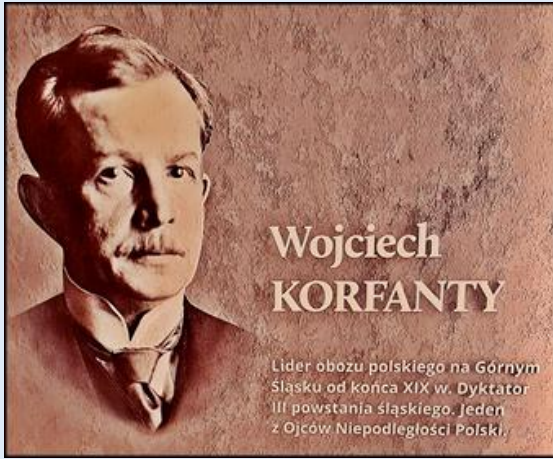

PRZESTRZEŃ BOHATERÓW | LUDZIE POWSTAŃ

Miłość do Polski wymaga czasem przelania własnej krwi

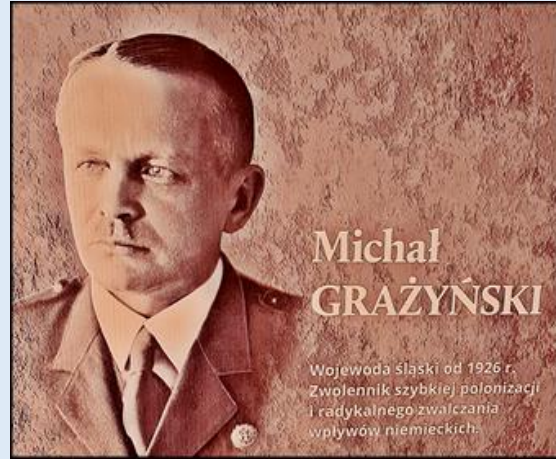
Górny Śląsk przestał być częścią monarchii piastowskiej w XIV w. Po upływie kolejnych sześciu stuleci trudno było przypuszczać, że są tu jeszcze ludzie marzący o Polsce. A jednak, gdy skończyła się I wojna światowa i nastąpiły sprzyjające warunki polityczne, głośno upomnieli się oni o swe narodowe prawa.

Wojciech KORFANTY

Lider obozu polskiego na Górnym Śląsku od końca XIX w. Dyktator III powstania śląskiego. Jeden z Ojców Niepodległości Polski.

Michał GRAŻYŃSKI

Wojewoda Śląski od 1926 r. Zwolennik szybkiej polonizacji i radykalnego zwalczania wpływu niemieckich.

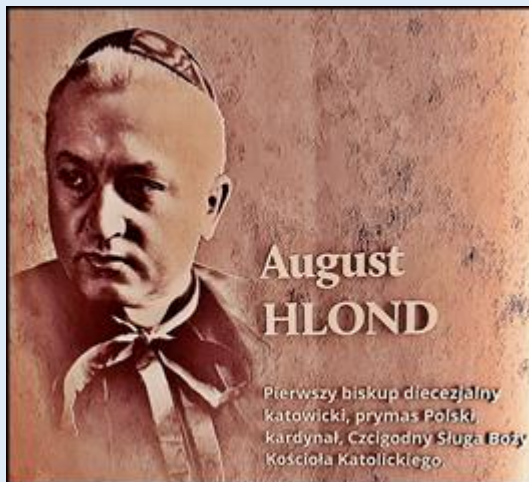
Andrzej MIELECKI

Lekarz, działacz społeczny. Zamordowanie go przez Niemców przyczyniło się do wybuchu II powstania śląskiego.

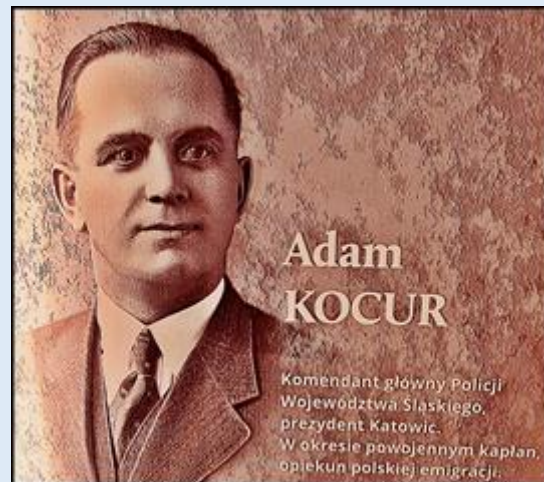
Alfons ZGRZEBNIOK

Nauczyciel. Jeden z organizatorów I powstania śląskiego. Współtwórca Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska.

August HLOND

Pierwszy biskup diecezjalny katowicki, prymas Polski, kardynał. Człgodny Sługa Boży Kościoła Katolickiego.

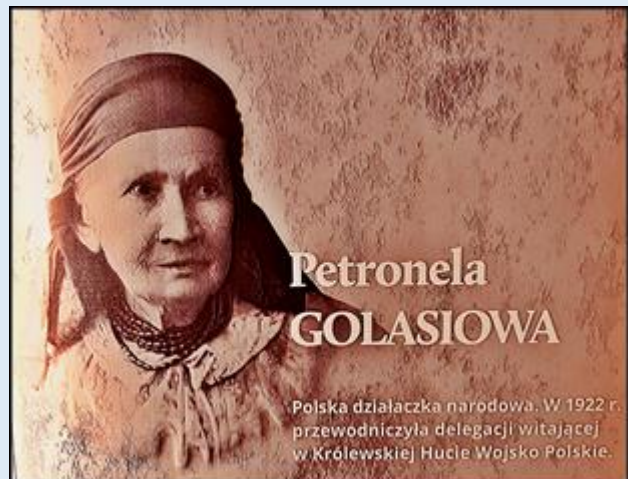
Adam KOCUR

Komendant główny Policji Województwa Śląskiego, prezydent Katowic. W okresie powojennym kapitan, opiekun polskiej emigracji.

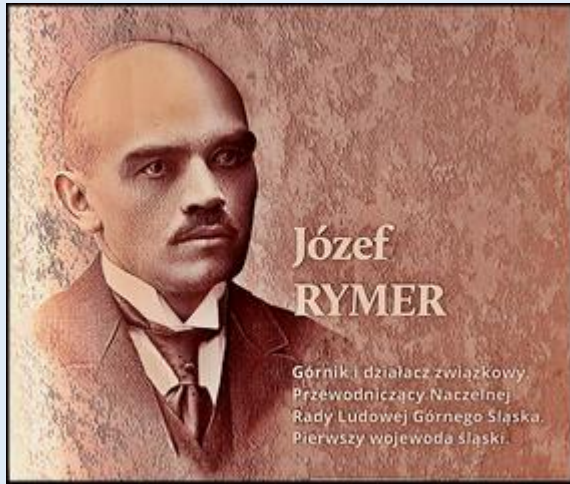
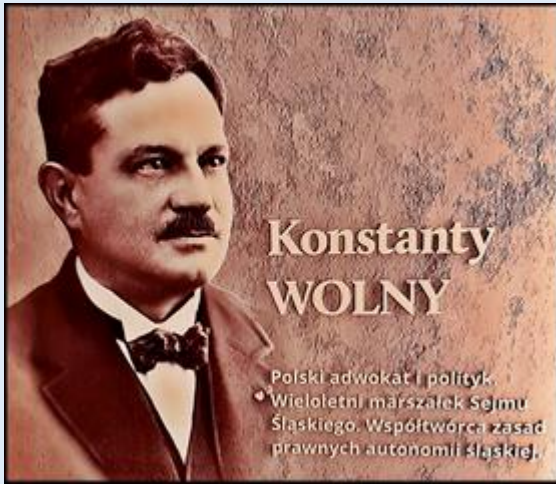
Janina OMĄNKOWSKA

Przewodniczyła inauguracyjnemu posiedzeniu Sejmu Śląskiego. Jedną z pierwszych kobiet na świecie, która stała na czele parlamentu.

Petronela GOLASIOWA

Polska działaczka narodowa. W 1922 r. przewodniczyła delegacji witającej w Królewskiej Hucie Wojsko Polskie.

TRAKTAT POKOJU MIĘDZY WOCARSTWAMI SPRZY-
WIERZONEMI I STOWARZYSZONEMI A NEMCAMI POD-
PISANY W WERSALU W DNIU 28 CZERWCA 1919 R. OPARTY
NA UŚWIĘCONEJ ZASADZIE SAMOSTANOWIENIA NARODÓW
POSTANOWIŁ W ARTYKULE 88. ODWOŁANIE SIĘ DO LUDNOŚCI
GÓRNEGO ŚLĄSKA CELEM STOWIERZNIENIA JEJ WOLI CO DO PRY-
NALEŻNOŚCI PAŃSTWOWEJ. NA PODSTAWIE PLEBISCYTU OD-
BYTEGO W DNIU 20 MARCA 1921 KONFERENCJA AMBASADORÓW
UPEŁNOMOCONIENĄ PRZEZ RADĘ NAJWYŻSZĄ POWZIĘŁA DECY-
ZJĘ PODZIAŁU GÓRNEGO ŚLĄSKA NA PODSTAWIE KTÓREJ
ZIEMIE POWIATÓW RACIBORSKIEGO, (część) RYBNICKIEGO,
PSZCZYŃSKIEGO, KATOWICKIEGO, ZABRSKIEGO, GLIWICKIEGO,
BYTOMSKIEGO (część) TARNOGÓRSKIEGO I LUBLINIĘCKIEGO PRZY-
ZNAWO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ. KU SPAMIĘTNIENIU
UROCZYSTOŚCI OBZĘCIA TYCH ZIEM, KTÓRE W WYŚL. WY-
RAZONEJ WOLI LUDNOŚCI ŁACZĄ SIĘ Z POWROTEM Z
WACIERZĄ DOKUMENT NIŻEJSZY ZOSTAŁ SPORZĄDZO-
NY PRZEZ UCZESTNIKÓW UROCZYSTOŚCI.

DZIAŁO SIĘ W KATOWICACH, DNIA SZESNĄSTEGO LIPCA
ROKU TYSIĄC DZIEWIĘCIEŚĆ DWA DZIESIĘTEGO DRUGIEGO.

Ukazał się w Warszawie, dnia 16 lipca 1921 r.
Prezydent Rzeczypospolitej

Wspierał Traktat
Minister Spraw Zagranicznych

Andrzej Jędrzejko
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Minister Spraw Wewnętrznych

Działo się w Katowicach dnia 19 VI 2022 r.

Panteon

Górnośląski w Katowicach

Został powołany 18 lutego 2020 roku dzięki
współpracy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa

Narodowego, Archidiecezji Katowickiej, Miasta
Katowice oraz Województwa Śląskiego.

Organizatorzy podjęli decyzję, aby nowa instytucja kultury
ukazywała kulturalno-społeczne bogactwo ziemi śląskiej jako cennej części
Rzeczypospolitej. Panteon Górnośląski jest formą uznania i podziękowania
za wierność i poświęcenie dla Ojczyzny. My, niżej podpisani, pragniemy
aby stanowił on miejsce upamiętnienia, zachowania i upowszechnienia
Dziedzictwa **Górnego Śląska i Polski** oraz
stał się szkołą patriotyzmu,

Piotr Gmizda

**PANTEON
GÓRNOŚLĄSKI**
w Katowicach

Ryszard Kopiec

Jerzy...

Ryszard...

a także wierności
czynnym i wartości
100. rocznice
Górnego Śląska, w
Panteonu dokument

zasadom demokracji
chrześcijańskich.
powrotem części
dnia otwarcia
ten został podpisany.

rys. Wojciech Schäffer (Silesius), Frych

Kamień węgielny

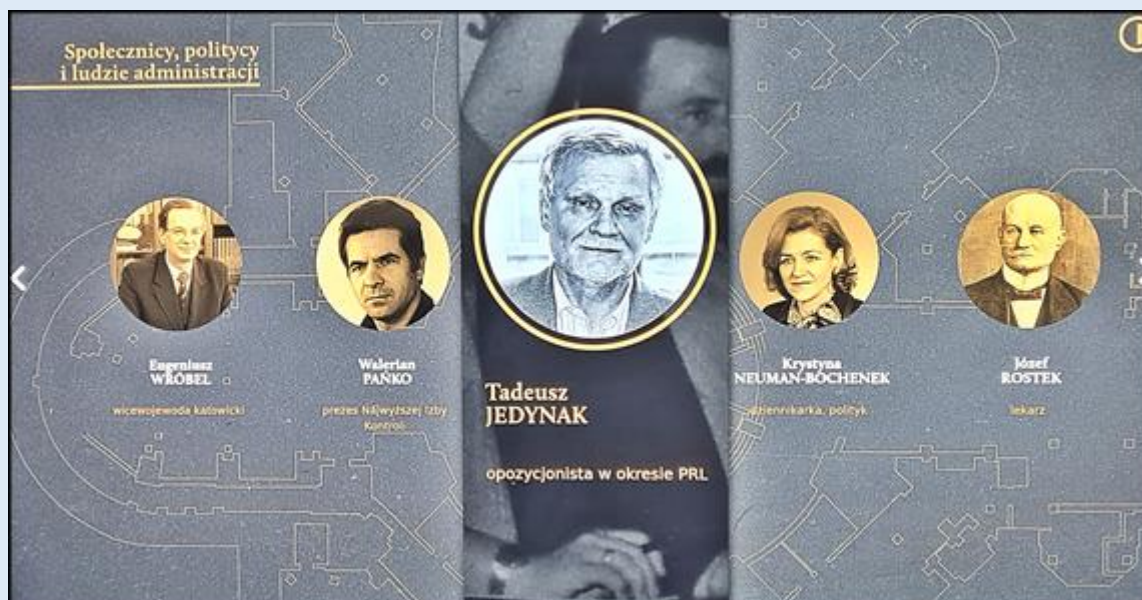
Ekspozycja kamienia węgielnego
oraz pamiątkowy kielich ufundowany
przez magister fabricae ks. Emila Szramka.

PRZESTRZEŃ BOHATERÓW | LUDZIE WOBEC TOTALITARYZMU

PRZESTRZEŃ SPOŁECZNA

PRZESTRZEŃ DUCHOWA – ALEJA WARTOŚCI MORALNYCH

Politycy również potrafią kierować się moralnością

Służba na rzecz wspólnego dobra to podstawowy obowiązek polityka. Nie każdy chce i potrafi go należycie spełnić.

Tym większa więc zasługa tych, którzy nigdy nie mieli wątpliwości, że trzeba przedkładać potrzeby innych ponad własny interes. Takich szlachetnych ludzi nie brakowało na Górnym Śląsku. Dzięki ich zapobiegliwości ubodzy mieli zapewniony chleb i dach nad głową, a ludzie przedsiębiorczy – warunki do pomnażania dóbr. Dla siebie i dla innych.

Sławomir Skrzypek

Monety i banknot, które łączy miłość do historii Polski
 W 2008 r. z okazji 90. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości prezes Skrzypek podjął decyzję o emisji banknotu kolekcjonerskiego z wizerunkiem Józefa Piłsudskiego. Prezentowany w gablocie banknot należał do osobistych zbiorów Sławomira Skrzypka i został przekazany Panteonowi Górnośląskiemu przez jego małżonkę – Dorotę Skrzypek. W gablocie możemy również zobaczyć komplet monet upamiętniających 70. rocznicę zbrodni katyńskiej. Monety miały być wręczone przez Sławomira Skrzypka przedstawicielom Rodzin Katyńskich na uroczystości 10 kwietnia 2010 r. Komplet monet został przekazany Panteonowi Górnośląskiemu przez Narodowy Bank Polski.

WIARA LUDU ŚLĄSKIEGO - KLER

Nie samym chlebem żyje człowiek.

Górny Śląsk to ziemia, na której potęga materii nie przesłania wartości ducha. Czerpiąc zyski z bogactw tej ziemi, nigdy nie zapominano, komu się je zawdzięcza. Stąd mnogość przydrożnych kapliczek i wspaniałych świątyń. W nich od wieków było źródło śląskiej pobożności.

„O Was to Ślązacy mówią w całej Polsce naszej, że może Wy właśnie jesteście najlepszą, najzdrowszą częścią wielkiego Narodu naszego. Na Was to kraj cały patrzy z podziwem, kiedy się buduje Waszą głęboką wiarą. Waszą miłością Boga i Ojczyzny”.

bp A. Lisiecki, list pasterski z 24 października 1926 r.

Archikatedra Chrystusa Króla

W 1925 r., po podpisaniu konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczypospolitą Polską, postanowiono zmienić dotychczasowy układ granic diecezji i powołać do życia nowe biskupstwa. Jedno z nich objęło polski Górny Śląsk i Śląsk Cieszyński. Siedzibą biskupa stały się Katowice. Ogłoszono konkurs na projekt katowickiej katedry, a tymczasowo funkcję katedry pełnił kościół pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Wybrano projekt w stylu klasycyzującym krakowskich architektów Zygmunta Gawlika i Franciszka Mączyńskiego.

W 1927 r. rozpoczęła się budowa, nadzorowana od samego początku przez ks. Emila Szramka, proboszcza pobliskiej parafii mariackiej. Przysługiwał mu tytuł *magister fabricae*. Pięć lat później odbyła się uroczystość wmurowania kamienia węgielnego. Na tempo pracy wpływał szereg niekorzystnych okoliczności: wielki kryzys gospodarczy, niedostatek funduszy, a przede wszystkim wybuch II wojny światowej. Dopiero po jej zakończeniu można było

Projekt architektów Zygmunta Gawlika i Franciszka Mączyńskiego
Museum Architekcyjne w Katowicach

ukończyć pracę, tym razem mierząc się z przeciwnościami piętrzonymi przez komunistyczną władzę wrogą religii. M.in. na żądanie władz komunistycznych trzeba było znacznie zmniejszyć wysokość obiektu, by nie górował nad zabudową Katowic. Roboty wykończeniowe trwały jeszcze w latach sześćdziesiątych, ale już 30 października 1955 r. dokonano konsekracji świątyni. Od tego czasu służy ona wiernym, obecnie jako archikatedra, mając za patrona Chrystusa Króla.

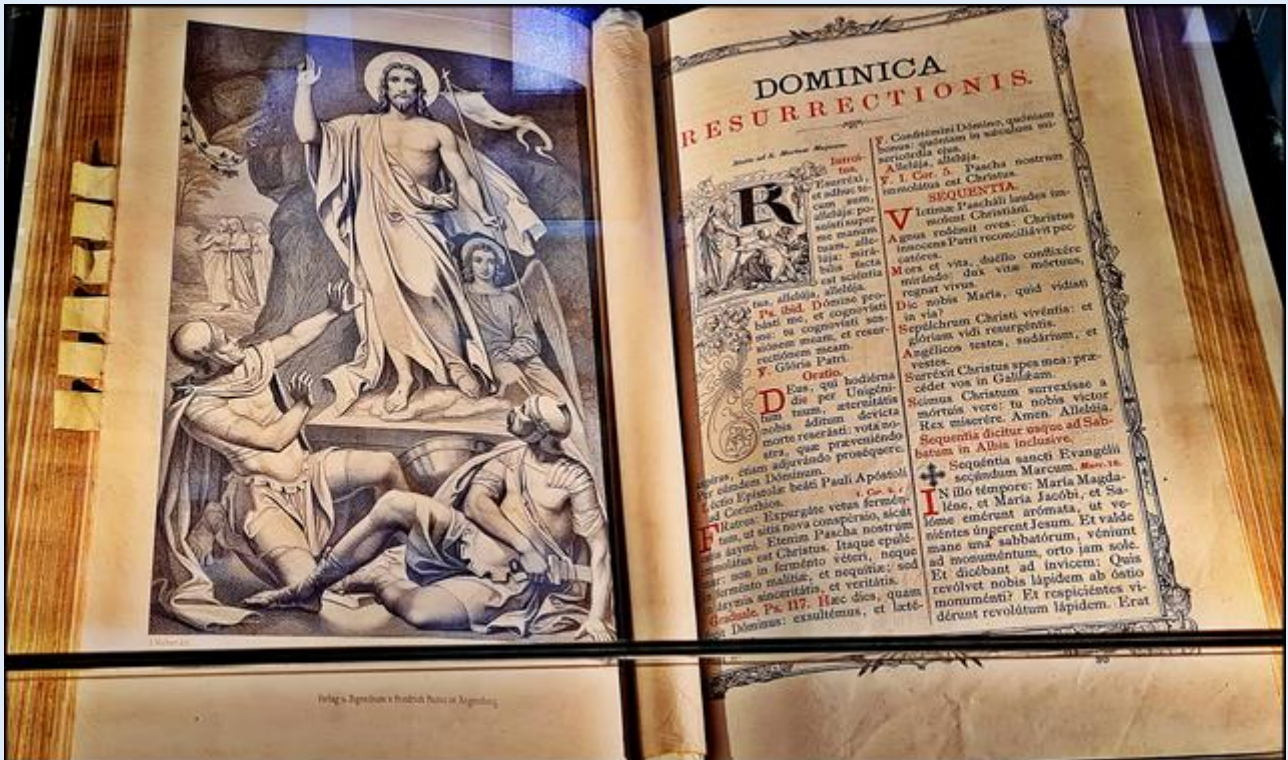

Modele Archikatedry:

Na pierwszym planie projekt oryginalny z wieżą o 40 m. wyższą niż obecnie.
Komuniści pozwolili wznieść jedynie z kopułą (na drugim planie)

BISKUPI

MSZAŁ Z XIX W. OFIAROWANY Z KOŚCIOŁA W CHORZOWIE STARYM
MIEJSCA URODZENIA BŁ. KS. JANA MACHY

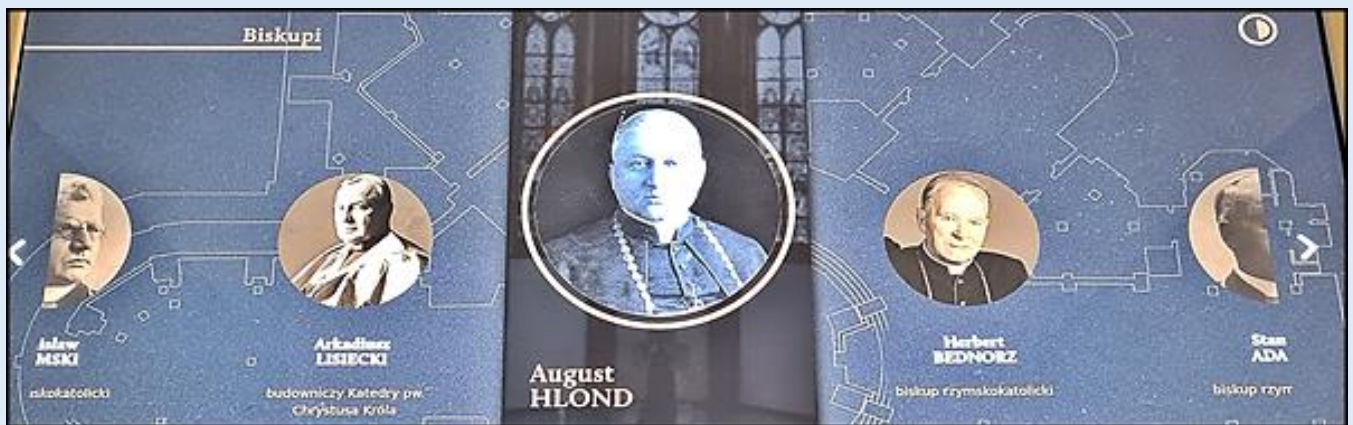

PASTORAŁ I PIECZĘĆ KS. BPA STANISŁAWA ADAMSKIEGO

PASTORAŁ I PIECZĘĆ KS. BPA HERBERTA BEDNORZA

ZASŁUŻENI KSIĘŻA

**ORNATY W RÓŻNYCH KOLORACH
W ZALEŻNOŚCI OD OKRESU LITURGICZNEGO
O OKAZJI ODPRAWIANIA MSZY**

**KRYPTA BISKUPÓW
Z WYSTROJEM NAWIĄZUJĄCYM DO KSIĘGI APOKALIPSY**

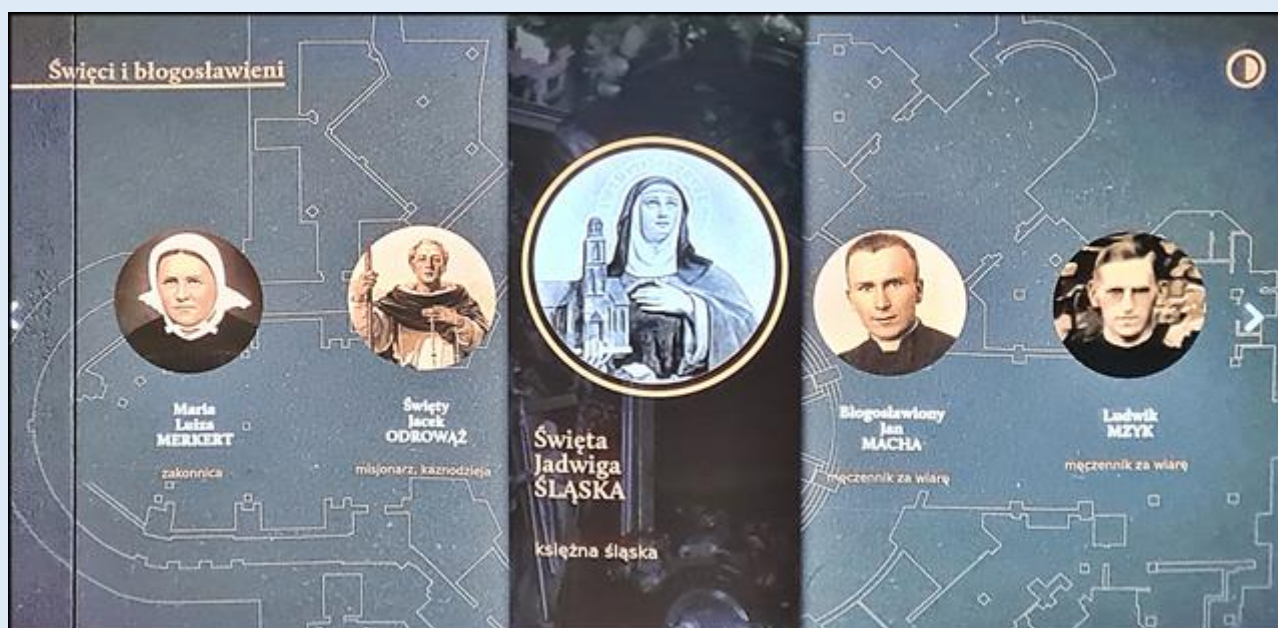
ARKADIUSZ LISIECKI
 ✠ 1880 + 1930
BISKUP KATOWICKI
 1926 — 1930

STANISŁAW ADAMSKI
 ✠ 1875 + 1967 **BISKUP KATOWICKI** 1930 — 1967

HERBERT BEDNORZ
 ✠ 1908 + 1989 **BISKUP KATOWICKI** 1967 — 1985

PRZESTRZEŃ DUCHOWA | LUDZIE ŚWIĘCI

Wyświetlane historie świętych

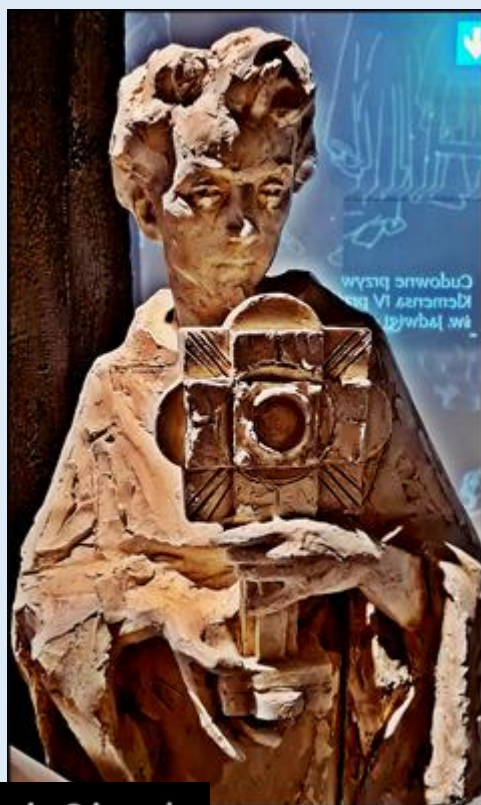
Kącik poświęcony pracom nad powstającym tympanonem

[Archikatedry Chrystusa Króla](#)

HOŁD LUDU ŚLĄSKIEGO CHRYSZTUSOWI KRÓLOWI

**Projekt tympanonu archikatedry Chrystusa Króla w Katowicach
„Hołd ludu śląskiego dla Chrystusa Króla”, tworzywo akrylowe, autor: Tomasz Wenklar, 2016**

Relikwiarz św. Jacka Odrowąża

symboliczne słupy przedstawiające Ewangelistów

zdz. pw

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)